

ACC. NR. 9928LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLandskap: SMÅLAND Upptecknat av: Gottfr. WagnérHärad: ÖSTRA-UPPVIDINGE Adress: _____Socken: ÅLSHEDA-STENBERGA, ÅSHEDE Berättat av: MATH SJÖMAN

Uppteckningsår: _____ Född år _____ i _____

Uppteckningen rör	
Matilda Sjöman	3.
Där läsesman nämndats	4.
Där skälstenen flyttats	5.
Johanna i Förskult. (se klock)	6.
Johanna i Rockasjöfse "	8.
Brännvin	9.
Stål i mjölken	10.
Barusängskorivan	11.
Barusts dop.	12.
När korna bli modsteelua	14.
Värter	15.
Mot skabb.	16.
Vildlappskott	17.

Skriv endast på denna sida!

30 Sid

2228

Staldsteyt	18.
Out i halsen	19.
Flew hos kor.	20.
Att sjukt barn skulle keveras på olika sätt 21	
Yelknödet	23.
Valborgsmässoeld.	24
Oldbrand efter lattanua	25.
Tranan "gö" i stängsen	26
Djuren skulle aldrig skänkas bort	27
Uzplan båder död	28
Om en fågel tittar i fönstret	29
Öggjarn där kreaturen	30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2228
~~2228~~

11

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

REgISTER.

- A Där länsmannen mördats.
 Där skälstenen flyttats.
- C. Johhanna i Förshult.en klok.
 Johannes i Bockasjögle.en klok.
- D. Brännvin.
- F. Stål i mjölken.
- J. Barnsångskvinnan.
 Barnets dop.
 När korna bli modstulna.
 Vårter.
 Mot skabb.
 Vildlappaskott.
 Flen hos kor.
 Ett sjukt barn skulle kureras på olika sätt.
 Stolsteget.
 Ont i halsen.
- N. Julbrödet.
 Valborgsmässoeld.
- P. Eldbrand efter tattarna.
 Tranan gör i sängen.
 Djuren skola aldrig skänkas bort.

~~2228~~
2228

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2

- P. Ugglan bådär död.
En fågel tittar i fönstret.
- U. Eggjärn, där kreaturen skulle gå.

22228

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

33

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken.

Matilda Sjöman.

Sjöman, Matilda, maka till förre arrendatorn J.A. Sjöman,
Alsheda, född i Stenberg, år 1867.

Padern, som var murare, dog år 1868 i kolera i Stockholm.
Här han för tillfället arbetade.

Matilda Sjöman är stilla och försynt och ger intryck av
att vara ytterst samvetsgrann.

Modern ogillade allt sådant som hon kallade häxerier, och
det talades icke om sådant i hemmet.

Matilda Sjöman ansåg vid upptecknarens första besök, att
hon ingenting hade att meddela, men så småningom visade det sig,
att hon kände till en del samt att hon icke var fullständigt fri från
övertro.

17.

2928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

44

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Stenbergas socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Där länsmanen mördats. (Sägen.)

I Sjömilla, i Stenbergas socken, skulle en länsman ha mördats.

En släkting till meddelaren hade senare tjänat på gården. Han

hade hört som om en stor madrass drogs ner för trappan.

De hade sagt att de sett en liten gubbe gå därute på gårdspla-

nen.

Meddelaren hade bott på ovannämnda gård, men hade aldrig hört

eller sett något övernaturligt.

2228
~~2228~~

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Stenbergasoden. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Där skälstenen flyttats. (Sägen.)

På en stor träda i Sjömilla i Stenbergasoden, lyste det som om det varit ett ljus. De sågo det, när de voro på avstånd, men när de kom dit, syntes det inte.

De sade, att de hade flyttat en skälsten där.

Meddelaren hade bott i Sjömilla och hade då sett ifrågavarande lyse.

Lib.

2228

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

85

Sm. Handbörds härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Virserums socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Johannes i Bockasjögle, en klok.

Johannes i Bockasjögle botade kreatur. Han hade en stor bok,
som han tittade i. Han var mycket anlitad och för vidlyftigt omkring.
Honom riktigt avgudade de.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Stenbergas socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Brännvin.

De brände brännvin i Kullebo i Näshults socken.

I Stenbergas var en gammal soldat, som hette Stål. Han gick efter brännvin. Han hade det i en kutting, som han bar i en säck.

Stålen brukade gå in och vila sig i meddelarens föräldrahem, när han var ute på sina vandringar.

Brännvinet kostade sexton skilling kannan.

2228

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

10⁶⁰

F. Sm. Uppvidinge härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Åseda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Stål i mjölken.

När meddelarens mormor sålde mjölk, lät hon ingen gå från gården med mjölken, förrän hon stuckit en kniv däri.

v. Gyrdens arkiv

L.U.F. 2228:11

Landskap: Småland

Härad: Östra. Uppvidinge

Socken: Alsheda, Stenberga, Åsheda

Uppteckningsår

Upptecknat av: Gottfris Wagnér

Adress:

Berättat av: Matilda Sjöman

Född år i Alsheda

Barnsängskvinnan.

En barnsängskvinna skall inte gå nånstans eller ta någon i hand, förrän hon tagit prästen i hand (blivit kyrktagen).

Om någon kom på besök och denne blev bjuden på någon traktering, så skulle den besökande icke ta barnsängskvinnan i hand.

2228

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

14

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

När korna bblio modstulna.

Om någon utan tillåtelse mjölkare korna, så bli dessa mod-
stulna.

När meddelaren och hennes man bodde i Alsheda Klockaregård
hade de en ko, som blev mjölkad. Till att börja med mjölkade hon
blod. Hon hade nyss kalvat, och hon mjölkade mycket.

Hon mjölkade aldrig bra sedan.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér. 2228
Stenbergas socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

15
15

Vårtor.

Den som hade vårtor skulle ta en tråd och knyta lika många knutar som antalet vårtor och sedan lägga tråden under en sten och säga: "När denna tråden är rutten, ska mina vårtor vara borta."

- - -

Den som hade vårtor skulle räkna vårtorna och så ta lika många ärter och sen kasta dem i en brunn och så springa baklänges in, innan ärtorna sjunkit till botten.

2228

16

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Stenbergas socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Mot skabb.

De skulle plocka gammalt vissnat eklöv, sådant som suttit
var på ekarna över vintern, och koka detta i vatten samt tvätta
ig med detta vatten.

Sm. Uppvidinge härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Åseda socken. Meddelare Matilda Sjöman. Åseda.

2228
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

17

Vildlappaskottet.

En omkring 18 år gammal flicka i Åseda - det var meddelarens moster - hade fått en svår sjukdom.

Hon var med ute på en äng och räfsade, när hon fick sjukdomen.

Hon låg sedan i fyra år, och tårna ruttnade bort.

De trodde, att det var villarpaskottet. De sköt över henne med en bössa. Hon dog efter fyra års sjukdom.

Meddelarens mor hade berättat detta.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Stenbergas socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Stolsteget.

När meddelaren var barn, hade hon stolsteget. En gång när hon var på besök hos en gumma, som bodde i närheten av meddelarens hem, tog gumman en fotring och borrhade tre gånger. Flickan skulle varje gång säga: "Vad borrar du för?" och gumman svarade: "Jag borrar bort stolsteget ur ögat och i ringen." Flickan skulle också varje gång spotta genom ringen.

Anmärkning.

Meddelarens mor kallade allting sådant häxerier, och hon tillät icke att det förekom i hennes hem.

2228

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

19

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Stenbergas socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Ont i halsen.

Den som har ont i halsen skulle askölja sig i halsen

med avkok av rävrumpa och skvattram.

Anmärkning.

Rävrumpa, Equisetum, arvense.

Skvattram, Ledum palustre.

2228
9998

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

20

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken.

Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Flen hos kor.

Mot flen hos kor användes vatten, vari potatis kokats.

Sm. Uppvidinge härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Åseda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Julbrödet.

Meddelarens mormor, som bodde i Sjömilla i Åseda socken,
brukade gömma en kaka av julbrödet, varav dragarna skulle ha en del,
innan vårningen bjöds, samt korna och ungnöten, innan de släpptes
ut på bete.

2228

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

24

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Stenbergas socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Valborgsmåsoeld.

I Sjömilla hage finns ett berg, som är platt och slätt
som ett golv. Där brukade de vara vid första maj och ha majeld
och roa sig. De hade dragspel.

Då samlades många. De kom dit från andra socknar, Virserum
och Näshult. De brukade inte supa mycket.

Majstång förekom icke.

P. 2228

25.

Sm. Uppvidinge härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Åseda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Eldbrand efter tattarna.

Meddelarens mormor brukade, när det kom tattare till hennes hem, kasta en eldbrand efter dem, när de gingo därifrån.

Sm. Uppvidinge härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Åseda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Åsheda.

Tranan "gör i sängen."

Vårfrudagsafton skulle barnen lägga sig . innan solen gick

ner.

Meddelarens mormor brukade ifrågavarande afton säga till

barnen: "Nu ska I lägga er, annars kommer tranan och gör i sängen."

Anmärkning.

Meddelarens mormor var bosatt i Åseda socken.

9/6

2228

27

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Alsheda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Djuren skola aldrig skänkas bort.

De ska inga djur lämna av, utan att de får något öre för

dem.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Alsheda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Ugglan bådardöd. (Tydor).

Om ugglan skriker, bådardet död.

Anmärkning.

En gång - på 1900-talet - när meddelarens man var på lasarettet, höll ugglorna ett sådant oväsen i närheten av hennes rum. Hon blev orolig, och hon bad en pojke skrämman bort ugglorna.

Det inträffade ingenting särskilt. Mannen blev frisk.

22285

297

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Alsheda socken. Meddelare Matilda Sjöman, Alsheda.

Om en fågel tittar i fönstret. (Tydor)

Om en fågel tittar i fönstret så bådär det dödsfall.

